

ПОПЕРЕДЖЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННОЮ СФЕРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кучерган Єлизавета Валеріївна,

канд.пед.наук, доцентка кафедри соціально-гуманітарних
та загальноправових дисциплін

Донецького державного педагогічного університету внутрішніх справ

Поплінська Анастасія Сергіївна,

студентка спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Донецького державного педагогічного університету внутрішніх справ

У зв'язку з веденням військового стану в Україні виникла соціально-політична криза, яка об'єднала суспільство навколо небезпечного стану для життя. На сьогоднішній день велика кількість родин, у зв'язку з бойовими діями, втратила своє житло та стала переселенцями. Як наслідок, посилилась економічна криза, яка спровокувала підвищений тривожний стан населення, унеможливаючи задоволення елементарних потреб, що призвело до фрустрації дій і майбутніх планів. Неможливість змінити обставини стало причиною ригідності мислення та агресивності взаємовідносин. Усі названі компоненти: посилення агресивності, ригідності, фрустрації та тривожності являються фундаментальною складовою суїцидальної поведінки.

На сьогодні суїцидальна поведінка немає однозначного визначення, як патологія. Така поведінка властива багатьом нормальним людям у період бойових дій в країні, які провокують загострення психічних станів. У зв'язку з тим, що в мирний час такий психологічний стан людини веде до самознищення і є патологічним, він потребує окремої корекції та психологічної допомоги. Таким чином, суїцид (англ. suicide – самогубство) є поведінка людини, яка веде до самогубства, самознищення при повному душевному розладі та взаємодії психічного захворювання.

У наукових дослідженнях накопичено досить суттєвий багаж термінів, які в деталях розкривають поглиблений зміст визначення поведінки, як: суїцидальна, агресивна, саморуйнівна та деструктивна. Слід також зазначити, що суїцидальну поведінку, в більшості випадків, трактують як девіантну поведінку, відхилення від норми. Можемо констатувати той факт, що суїцидальна поведінка може визначатись за різними формами активності самої людини в її прагненні до кінцевої мети закінчити своє життя під тиском особистісних кризових станів, які виникають під тиском соціально-економічних негараздів у вирішенні її фундаментальних потреб. Під впливом загострення емоційних станів людина губить логічність роздумів і раціональність поведінки та втрачає зміст подальшого існування, сенс життя [4].

За структурою суїцидальної поведінки можемо виділити наступні провокаційні фактори [3, 5]:

- одним із головних факторів, які впливають на підвищення активності суїцидальної поведінки індивіда є ослаблення згуртованості родини, як соціального інституту. Посилення родинних зв'язків надає сімейним традиціям позитивний вплив на укріплення бар'єру до заохочення форм суїцидальної поведінки: спокійних взаємовідносин між членами родини, підтримка один одного в кризових ситуаціях, заохочення творчого початку в кожному;

- другим головним фактором, який впливає на підвищення активності суїцидальної поведінки, є фактор пониженого фізичного, психічного, духовного та інтелектуального здоров'я людини, її соматичними захворюваннями, які посилюються негативними впливами та фізичними негараздами;

- третім фактором, який можливо віднести до головних, є соціальні негаразди, які виникають невідомо як і не піддаються осмисленню та здоровому глузду, являють собою непередбачений збіг обставин, які досить суттєво порушують життєві плани;

- четвертим фактором, що провокує суїцидальну поведінку може бути збіг негараздів за місцем роботи або служби, суїцидальні мотиви в цьому випадку складають усі можливі та неможливі проблеми трудової діяльності;

- п'ятим фактором суїцидальної поведінки, який провокує рішення до самознищення в особистостях творчої та чуттєвої натури є їх імпульсивність, причина якої може знаходитись у гострому скандальному конфлікті, непередбаченій бійці та словесній образі, завдання фізичної чи духовної кривди та зневаги, яка немає прощення;

- шостим фактором, що може призвести до фатального наслідку є події різного рівня особистого значення та складності несерйозного і серйозного відношення різних людей до подій, які розвиваються та результату їх вирішення;

- сьомим фактором, що впливає на активність суїцидальної поведінки може бути занижена або завищена самооцінка особистості, розрахунок своїх сил у осмисленні та вирішенні ускладнених ситуацій;

- восьмим фактором, який посилює суїцидальну поведінку може бути відчуття несправедливості, неадекватного сприйняття ситуації та надто жорстко поставлених завдань і пред'явлених вимог;

- дев'ятим фактором посилення суїцидальної поведінки може бути низький рівень соціалізації, невміння жити в колективі та встановлювати доброзичливі взаємовідносини з товаришами і колегами, нерозуміння їх проблем та низький рівень емпатії;

- десятим фактором посилення суїцидальної поведінки є фактор боязні змін обставин, невміння нести відповідальність за свої вчинки, несприйняття покарання, як результату аналізу своїх негативних вчинків;

- одинадцятим фактором може стати небажання та психологічне несприйняття відповідних адміністративних команд, які сприймаються як особисті образи та негативно демонстративний протест щодо існуючого порядку та свого соціального статусу в даній соціальній ієрархії;

- дванадцятим фактором, де причиною суїцидальної поведінки може бути недовіра до ближнього та дальнього оточення, яке може викликати панічний страх, протестний настрій і хворобливі фантазії невиліковності, підозрілості у зговорі;
- тринадцятим критерієм суїцидальної поведінки може бути попереднє негативне виховання в гіперхворобі, бажання викликати до своєї особистості співчуття оточення, жалість і змінити ситуацію як благополучну для себе;
- чотирнадцятим фактором, який впливає на суїцидальну поведінку, є не помірне бажання мати бездоганну підтримку та захищеність з боку громади;
- п'ятнадцятим фактором, що визначає суїцидальну активність поведінки, є стан повного розчарування, без надії на майбутнє, хворобливе незадоволення всім світом, а особливо собою в стані глибокої депресії;
- шістнадцятим фактором посилення суїцидальної поведінки можуть бути різного роду розлади під впливом токсичних або наркотичних речовин, які посилюють відчуття тривоги та емоційної збудливості;
- сімнадцятим фактором посилення суїцидальної поведінки бувають специфічні умови життя, які складають непередбачені труднощі, наприклад, служба в армії, військові дії та життя на фронті.

Щоб прогнозувати корекційну роботу з особовим складом курсантів правоохоронної діяльності, необхідно організувати діагностику абітурієнтів, тобто учнів, які проявили інтерес до даної правоохоронної діяльності, склавши експериментальну програму мінімум.

ДІАГНОСТИЧНО-КОРЕКЦІЙНА ПРОГРАМА ПРОГНОЗУВАННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Для проведення діагностичного дослідження були використані дві методики, які склали стрижневу основу експериментальної програми. Основною методикою цієї програми, за якою проводилась диференціація показників початкових порушень особистості, була методика «Прогноз» за В. А. Бодровим. Дана методика за інструкцією призначається для виявлення нервово-психічної нестійкості (НПС) [2], а також прогнозування розвитку раціональної поведінки в діяльності людини. За кінцевим результатом дослідження є характеристики, які визначають групи з різною нервово-психічною нестійкістю:

- 1) Висока НПС, зриви майже не вірогідні. Прогноз: дуже сприятливий.
- 2) Хороша НПС, зриви маловірогідні. Прогноз: сприятливий.
- 3) Задовільна НПС. Зриви можливі, особливо в екстремальних ситуаціях. Прогноз: малосприятливий.
- 4) Незадовільна НПС. Висока вірогідність нервово-психічних зривів. Необхідне додаткове обстеження психіатра, невропатолога. Прогноз: несприятливий [2].

Наступним етапом діагностичного дослідження для порівняльного аналізу була проведена методика «Виявлення схильності до суїцидальної поведінки» (М. В. Горська) [1]. За результатами дослідження показники розподіляються по чотирьом шкалам:

1. Шкала тривожності: виявляє рівень здатності індивіда до відчуття тривоги.
2. Шкала фрустрації: виявляє показник психічного стану, який виникає через реальні або уявні перешкоди, що заважають досягненню мети.
3. Шкала агресії: виявляє підвищену психологічну активність, прагнення до лідерства через застосування сили по відношенню до інших людей. Для суїцидентів допускається зниження агресивності від 10 до 0.
4. Шкала ригідності: утруднення в зміні визначеної суб'єктом діяльності в умовах, які об'єктивно потребують її перебудови. Для осіб із суїцидальною поведінкою – 13 балів і вище [1].

У даному експериментальному дослідженні взяли участь абітурієнти в кількості 106 чоловік, які в майбутньому орієнтувались на правоохоронну діяльність у якості курсантів.

Отримані дані були занесені в загальну таблицю «Узагальнена рейтингова таблиця виявлення групи ризику за параметрами стійкості в стресовій ситуації» для порівняльного аналізу розладів особистості з нервово-психічної нестійкості (НПН) у відповідності до показників за методикою «Прогноз» (В. А. Бодров) і виявлення схильності до суїцидальної поведінки з урахуванням показників методики «Виявлення схильності до суїцидальної поведінки» (М. В. Горської), див. табл. 1.

Table 1.
узагальнена рейтингова таблиця виявлення групи ризику
за параметрами стійкості в стресовій ситуації

ПРОТОКОЛ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ										
	відвертість	СТІЙКІСТЬ	Вірогідність нервових зривів особливо в стресовій ситуації	тривожність	фрустрація	агресія	ригідність	Провокативність суїцидальної поведінки	Рівень схильності до суїцидальної поведінки в стресових ситуаціях	ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОЕКТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ТЕСТУВАННЯ
				12	10	13	13	39		
1	2	0	не вірогідні	3	2	8	6	19		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
2	6	2	не вірогідні	6	5	12	11	34		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
3	8	4	не вірогідні	8	5	9	9	31		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
4	11	5	не вірогідні	5	2	8	11	26		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
5	11	5	не вірогідні	4	3	5	9	21		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
6	8	5	не вірогідні	7	0	6	8	21		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
7	10	5	не вірогідні	4	3	9	7	23		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
8	9	5	не вірогідні	3	4	11	7	25		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
9	6	5	не вірогідні	5	6	8	8	27		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
10	9	6	не вірогідні	9	6	10	12	37		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
11	11	6	не вірогідні	5	2	8	10	25		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
12	7	6	не вірогідні	5	0	5	7	17		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
13	6	6	не вірогідні	7	2	9	9	27		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
14	12	6	не вірогідні	7	3	10	11	31		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
15	9	6	не вірогідні	5	2	11	10	28		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
16	5	6	не вірогідні	4	2	6	6	18		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>

PSYCHOLOGY
CURRENT ISSUES OF SCIENCE AND INTEGRATED TECHNOLOGIES

17	8	6	не вірогідні	4	3	8	10	25		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
18	10	6	не вірогідні	0	6	10	12	28		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
19	11	6	не вірогідні	8	8	6	8	30		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
20	8	7	маловірогідні	6	1	12	9	28		<i>Прогноз дуже сприятливий.</i>
21	10	7	маловірогідні	7	5	13	13	38		<i>Прогноз сприятливий.</i> Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
22	4	7	маловірогідні	5	4	7	13	29		<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
23	12	7	маловірогідні	7	6	5	10	28		<i>Прогноз сприятливий.</i>
24	8	7	маловірогідні	4	6	12	9	31		<i>Прогноз сприятливий.</i>
25	6	7	маловірогідні	7	6	9	8	30		<i>Прогноз сприятливий.</i>
26	6	7	маловірогідні	3	1	6	8	18		<i>Прогноз сприятливий.</i>
27	8	7	маловірогідні	3	3	7	6	19		<i>Прогноз сприятливий.</i>
28	10	8	маловірогідні	4	7	5	7	23		<i>Прогноз сприятливий.</i>
29	4	8	маловірогідні	6	5	9	14	34		<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
30	6	8	маловірогідні	9	8	7	10	34		<i>Прогноз сприятливий.</i>
31	10	8	маловірогідні	8	7	11	12	38		<i>Прогноз сприятливий.</i>
32	6	8	маловірогідні	4	3	7	13	27		<i>Прогноз сприятливий</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
33	3	8	маловірогідні	6	6	10	14	36		<i>Прогноз сприятливий</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
34	6	8	маловірогідні	10	5	4	8	27		<i>Прогноз сприятливий.</i>
35	7	8	маловірогідні	7	4	9	10	30		<i>Прогноз сприятливий.</i>
36	6	8	маловірогідні	11	2	9	10	32		<i>Прогноз сприятливий.</i>
37	4	9	маловірогідні	10	7	7	11	35		<i>Прогноз сприятливий.</i>
38	6	9	маловірогідні	6	4	10	9	29		<i>Прогноз сприятливий.</i>
39	6	9	маловірогідні	8	7	12	16	43	схильний	<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
40	7	9	маловірогідні	6	5	8	6	25		<i>Прогноз сприятливий.</i>
41	8	9	маловірогідні							<i>Прогноз сприятливий.</i>
42	10	9	маловірогідні	6	3	9	7	25		<i>Прогноз сприятливий.</i>
43	11	9	маловірогідні	2	4	9	8	23		<i>Прогноз сприятливий.</i>
44	8	9	маловірогідні	5	5	6	8	24		<i>Прогноз сприятливий.</i>
45	7	9	маловірогідні	7	3	9	7	26		<i>Прогноз сприятливий.</i>
46	8	9	маловірогідні	10	5	4	9	28		<i>Прогноз сприятливий.</i>
47	9	9	маловірогідні	11	6	12	10	39	схильний	<i>Прогноз сприятливий.</i> Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.

PSYCHOLOGY
CURRENT ISSUES OF SCIENCE AND INTEGRATED TECHNOLOGIES

48	6	9	маловірогідні	4	5	5	13	27		<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
49	4	9	маловірогідні	5	7	13	13	38		<i>Прогноз сприятливий.</i> Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
50	7	10	маловірогідні	8	2	11	9	30		<i>Прогноз сприятливий.</i>
51	8	10	маловірогідні	8	7	5	10	30		<i>Прогноз сприятливий.</i>
52	5	10	маловірогідні	4	2	7	7	20		<i>Прогноз сприятливий.</i>
53	8	10	маловірогідні	4	7	6	9	26		<i>Прогноз сприятливий.</i>
54	2	10	маловірогідні	3	6	9	13	31		<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
55	6	10	маловірогідні	5	4	6	10	25		<i>Прогноз сприятливий.</i>
56	8	10	маловірогідні	3	1	10	6	20		<i>Прогноз сприятливий.</i>
57	6	10	маловірогідні	9	7	11	16	43	схильний	<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
58	4	11	маловірогідні	7	5	4	9	25		<i>Прогноз сприятливий.</i>
59	12	11	маловірогідні	4	2	10	8	24		<i>Прогноз сприятливий.</i>
60	8	11	маловірогідні	4	3	12	10	29		<i>Прогноз сприятливий.</i>
61	8	11	маловірогідні							<i>Прогноз сприятливий.</i>
62	7	11	маловірогідні	6	6	9	8	29		<i>Прогноз сприятливий.</i>
63	6	11	маловірогідні	7	6	5	11	29		<i>Прогноз сприятливий.</i>
64	8	11	маловірогідні	9	4	15	9	37		<i>Прогноз сприятливий.</i> Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили.
65	3	11	маловірогідні	6	4	9	11	30		<i>Прогноз сприятливий.</i>
66	7	11	маловірогідні	3	2	10	10	25		<i>Прогноз сприятливий.</i>
67	9	11	маловірогідні	3	2	7	6	18		<i>Прогноз сприятливий.</i>
68	11	11	маловірогідні	5	0	7	10	22		<i>Прогноз сприятливий.</i>
69	5	12	маловірогідні	7	9	11	10	37		<i>Прогноз сприятливий.</i>
70	9	12	маловірогідні	6	3	7	9	25		<i>Прогноз сприятливий.</i>
71	8	12	маловірогідні	5	7	4	9	25		<i>Прогноз сприятливий.</i>
72	6	12	маловірогідні	5	1	9	8	23		<i>Прогноз сприятливий.</i>
73	2	12	маловірогідні	4	5	4	8	21		<i>Прогноз сприятливий.</i>
74	6	13	маловірогідні	10	9	7	9	35		<i>Прогноз сприятливий.</i>
75	5	13	маловірогідні	8	7	9	13	37		<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
76	11	13	маловірогідні	5	4	9	11	29		<i>Прогноз сприятливий.</i>
77	6	13	маловірогідні	4	3	8	7	22		<i>Прогноз сприятливий.</i>
78	5	13	маловірогідні	9	4	9	13	35		<i>Прогноз сприятливий.</i> Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.

PSYCHOLOGY
CURRENT ISSUES OF SCIENCE AND INTEGRATED TECHNOLOGIES

79	7	14	можливі	13	7	9	10	39	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Підвищена тривожність, яка заважає в навчанні. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
80	6	14	можливі	3	1	8	12	24		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
81	10	14	можливі	7	1	10	13	31		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
82	2	14	можливі	3	1	12	13	29		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
83	3	14	можливі	8	8	6	14	36		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
84	4	15	можливі	4	8	13	9	34		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили.
85	6	15	можливі	6	6	13	9	34		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили.
86	4	16	можливі	9	8	10	11	38		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
87	7	16	можливі	9	5	8	12	34		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
88	6	16	можливі	6	4	16	16	42	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.

PSYCHOLOGY
CURRENT ISSUES OF SCIENCE AND INTEGRATED TECHNOLOGIES

89	2	16	можливі	10	8	12	14	44	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
90	3	16	можливі	10	5	13	15	43	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
91	9	16	можливі	10	5	14	15	44	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
92	6	16	можливі	7	6	7	10	30		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
93	5	16	можливі	9	7	8	8	32		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
94	7	17	можливі	3	2	9	12	26		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
95	6	17	можливі	7	8	11	11	37		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
96	8	17	можливі	10	9	10	9	38		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.
97	3	18	можливі	7	6	10	13	36		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки.
98	6	19	можливі	6	4	10	12	32		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив.

PSYCHOLOGY
CURRENT ISSUES OF SCIENCE AND INTEGRATED TECHNOLOGIES

99	5	19	можливі	12	6	14	13	45	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Підвищена тривожність, яка заважає в навчанні. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
100	4	19	можливі	10	7	10	13	40	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
101	2	23	можливі	11	10	15	12	48	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Фрустрований – боїться перешкод – не вірить у досягнення своєї мети. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
102	8	23	можливі	12	11	15	12	50	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Підвищена тривожність, яка заважає в навчанні. Фрустрований – боїться перешкод – не вірить у досягнення своєї мети. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
103	3	24	можливі	10	6	13	13	42	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Фрустрований – боїться перешкод – не вірить у досягнення своєї мети. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.

PSYCHOLOGY
CURRENT ISSUES OF SCIENCE AND INTEGRATED TECHNOLOGIES

104	7	24	можливі	5	7	10	11	33		<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
105	3	25	можливі	12	9	12	14	47	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Підвищена тривожність, яка заважає в навчанні. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.
106	5	26	можливі	8	8	13	11	40	схильний	<i>Прогноз малосприятливий.</i> У стресовій ситуації можливий нервовий зрив. Агресивний – прагне до лідерства з застосуванням сили. Ригідний – утруднення в зміні форм мислення та поведінки. Має схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.

За теоретичними дослідженнями наукової літератури було встановлено визначення поняття суїцидальна поведінка, яка властива багатьом нормальним людям у період бойових дій в країні, які провокують загострення таких психічних станів. Так, як у мирний час такий психологічний стан людини, який веде до самознищення є патологічним і потребує окремої корекції та психологічної допомоги.

Також було визначено сімнадцять факторів посилення суїцидальної поведінки:

1. Ослаблення згуртованості родини.
2. Пониженого фізичного, психічного, духовного та інтелектуального здоров'я людини.
3. Соціальні негаразди, які виникають невідомо як і не піддаються осмисленню та здоровому глузду.
4. Збіг негараздів за місцем роботи або служби.
5. Знаходиться у гострому скандальному конфлікті.
6. Особисте відношення різних людей до значення події та результатів її вирішення.
7. Занижена або завищена самооцінка особистості.
8. Відчуття несправедливості пред'явлених вимог.
9. Низький рівень соціалізації та невміння жити в колективі.

10. Боязнь переміни обставин, невміння нести відповідальність за свої вчинки.

11. Неприйняття відповідних адміністративних команд.

12. Недовіра до ближнього та дальнього оточення.

13. Бажання викликати до своєї особистості співчуття оточення.

14. Бажання мати бездоганну підтримку та захищеність з боку громади.

15. Стан повного розчарування, без надії на майбутнє.

16. Розлади під впливом токсичних або наркотичних речовин.

17. Специфічні умови життя, служба в армії.

За результатами оцінка рівня нервово-психічної стійкості можливо виділити групи, які в даному випадку складають:

Перша група – 19 абітурієнтів.

Прогноз: дуже сприятливий – зриви в стресовій ситуації не можливі.

– серед учасників тестування абітурієнти з суїцидальною поведінкою не спостерігаються.

Друга група – 59 абітурієнтів.

Прогноз: сприятливий – зриви в стресовій ситуації маловірогідні.

– серед них 3 чоловіка мають схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.

Також серед них утруднення за шкалами:

– сім чоловік мають утруднення за шкалою ригідності: у зміні визначеної суб'єктом діяльності в умовах, які об'єктивно потребують її перебудови – утруднення в зміні форм мислення та поведінки;

– один чоловік має додатково утруднення за шкалою агресії: виявляє підвищену психологічну активність, прагнення до лідерства через застосування сили по відношенню до інших людей.

Третя група – 28 абітурієнтів.

Прогноз: малосприятливий – зриви можливі, особливо в екстремальних ситуаціях.

– серед них 12 чоловік мають схильність до суїцидальної поведінки, яка потребує додаткової уваги та контролю.

Також серед них утруднення за шкалами:

– чотири чоловіка мають утруднення за шкалою тривожності, яка виявляє рівень здатності індивіда до відчуття тривоги, що заважає в навчанні;

– два чоловіка мають утруднення за шкалою фрустрації, яка виявляє показник психічного стану, який виникає через реальні або уявні перешкоди, що заважають досягненню мети, а саме боїться перешкод – не вірить у досягнення своєї мети;

– десять чоловік мають утруднення за шкалою агресії, які виявляють підвищену психологічну активність, прагнення до лідерства через застосування сили по відношенню до інших людей;

– двадцять чотири чоловіка мають утруднення за шкалою ригідності, які виявляють підвищену психологічну активність, прагнення до лідерства через

застосування сили по відношенню до інших людей, а також утруднення в зміні форм мислення та поведінки.

Четверта група – 0 абітурієнтів.

Отже, за результатами діагностики було виявлено групу ризику абітурієнтів за якою повинен бути складений план програма корекційної роботи з наступним підвищеним контролем.

Список літератури:

1. Методика визначення схильності до суїцидальної поведінки (М. В. Горська) URL: https://psi-school-one.at.ua/load/dopolnitelnoe_menju/diagnostichni_ji_material/metodika_viznachennja_skhilnosti_do_sujicidalnoji_povedinki_m_gorska/6-1-0-50.
2. Оцінка рівня нервово-психічної стійкості (методика «Прогноз» за В. А. Бодровим) URL: <https://studentam.net.ua/content/view/10953/86/>.
3. Психологія суїциду : посібник / за ред. В. П. Москальця. Київ : Академвидав, 2004. 288 с.
4. Суїцидологія в соціальній роботі : навчальний посібник / В. І. Каневський. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 348 с.
5. Федоренко Р. П. Психологія суїциду : навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. 260 с.